

Sygn. akt II AKa 372/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2013r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Jerzy Leder

Sędziowie: SA – Marzanna A. Piekarska-Drażek

SO (del) – Jacek Matusik (spr.)

Protokolant: - st. sekr. sąd. Katarzyna Rucińska

przy udziale Prokuratora Jacka Pergałowskiego

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2013 r.

sprawy z wniosku P. K.

o zasądzenie odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy – Mokotowa w Warszawie, sygn. akt III K 322/08

na skutek apelacji, wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 10 lipca 2013 r. sygn. akt XVIII Ko 73/13

I. utrzymuje w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelację pełnomocnika wnioskodawcy za oczywiście bezzasadną;

II. kosztami sądowymi za postępowanie odwoławcze obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wnioskodawca P. K. wniósł o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia oraz odszkodowania w sprawie Sądu Rejonowego dla Warszawy- Mokotowa w Warszawie sygn. akt III K 322/08 oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego. Kwotę żądanego odszkodowania wnioskodawca określił ostatecznie na kwotę 43.507,00 zł.

Wyrokiem z dnia 7 września 2011 r., w sprawie VIII Ko 398/11 Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od Skarbu Państwa na rzecz P. K. kwotę 16.000 złotych tytułem zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty; oddalił wniosek o odszkodowanie; kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Powyższy wyrok apelacją, w części dotyczącej oddalenia wniosku o odszkodowanie, zaskarżył pełnomocnik wnioskodawcy, który wyrokowi temu zarzucił:

1. na podst. art. 438 pkt 2 k.p.k. obrazę przepisów postępowania, mającą wpływ na treść orzeczenia:

- art. 4 w zw. z art. 410 k.p.k. poprzez selektywne przyjęcie za podstawę wyroku wyłącznie okoliczności przemawiających za oddaleniem wniosku o odszkodowanie,

- art. 410 k.p.k. w zw. z art. 424 § 1 k.p.k. poprzez niedokonanie w uzasadnieniu wyroku oceny wszystkich dowodów zebranych w sprawie,

- art. 92 k.p.k. w zw. z art. 410 k.p.k., poprzez oparcie podstaw wyroku na niepełnym materiale dowodowym,

-art. 7 k.p.k. poprzez przekroczenie granic swobodnej, kontrolowanej oceny z pominięciem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego,

- obrażę art. 322 k.p.c. w zw. z art. 558 k.p.k., poprzez jego niezastosowanie, pomimo istnienia podstaw do stosowania tego przepisu.

2. na podst. art. 438 pkt 3 k.p.k. błąd w ustaleniach faktycznych, mający wpływ na treść wyroku, poprzez niewyjaśnienie w toku przeprowadzonego postępowania wzajemnie sprzecznych dowodów stanowiących podstawę orzekania w sprawie o odszkodowanie.

Na zasadzie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w części oddalającej wniosek o odszkodowanie, bądź zmianę wyroku poprzez zasądzenie odszkodowania od Skarbu Państwa na rzecz P. K. w kwocie 43.507 złotych.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 28 grudnia 2011 r., sygn. akt II AKa 321/11 utrzymał powyższy wyrok z zaskarżonej części w mocy.

Na skutek kasacji wywiezionej przez pełnomocnika wnioskodawcy **Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 31 stycznia 2013 r. (sygn. akt II KK 89/12)** uchylił powyższy wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy w postępowaniu odwoławczym **Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 15 marca 2013 r., sygn. akt II AKa 65/13**, uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 7 września 2011 r., sygn. akt VIII Ko 398/11 w zaskarżonej części (pkt. II) i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy w części dotyczącej wniosku P. K. o zasądzenie odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, **Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 10 lipca 2013 r., sygn. akt XVIII Ko 73/13 orzekł co następuje:**

1. na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. zasądził ze Skarbu Państwa na rzecz **P. K.** kwotę 32.905 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie;

2. w pozostałym zakresie co do odszkodowania wniosek oddalił i kosztami sądowymi obciążył Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku w części - w jego punkcie 2, tj. w zakresie oddalającym wniosek o odszkodowanie w kwocie przewyższającej 32.905 zł. - wniósł pełnomocnik wnioskodawcy, który wyrokowi temu, na zasadzie art. 427 § 2 k.p.k. w zw. z art. 438 pkt. 2 k.p.k., zarzucił naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść wydanego orzeczenia, tj. art. 7 k.p.k. przez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, nieuwzględnienie zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego, polegające na:

1. ustaleniu kwoty, „która stanowi szkodę poniesioną przez P. K. (...) po odjęciu kosztów poniesionych na zaspokajanie podstawowych potrzeb życiowych w wysokości 4.150 zł” w sytuacji, w której wnioskodawca na skutek niesłusznego tymczasowego aresztowania nie mógł wykonywać jednoosobowej działalności gospodarczej i w związku w tym jego dochód wynosił 0 zł, a i tak musiał ponosić koszty świadczeń alimentacyjnych, czynszu, mediów i ubezpieczenia, co doprowadziło do powstawania na skutek tymczasowego aresztowania w jego majątku każdomiesięcznej straty w wysokości 3.150 zł (z dniem uwolnienia posiadał więc z tego tytułu nieistniejące wcześniej pasywa w wysokości

12.600 zł) - co uzasadnia zasądzenie na rzecz wnioskodawcy tytułem odszkodowania nie tylko kwoty odpowiadającej wysokością oszczędnościom, których nie poczynił w tym czasie (tj. 32.905 zł), ale nadto kwoty 10.602 zł straty, którą w swym majątku z tytułu tymczasowego aresztowania i niemożności wykonywania działalności gospodarczej posiadał;

2. ustaleniu, iż wnioskodawca: „nie ukończył jeszcze niezbędnego kursu, nie zdał egzaminu, nie ubiegał się o zatrudnienie w konkretnych liniach lotniczych, nie miał zapewnionego takiego zatrudnienia, ani podpisanej umowy, która określiłaby wysokość dochodów" (uzasadnienie, str. 8) w sytuacji, w której to właśnie tymczasowe aresztowanie i toczące się postępowanie karne uniemożliwiło wnioskodawcy ukończenie kursu, zdobycie odpowiedniego wykształcenia i kompetencji, a co za tym idzie i dalszych sekwencji działań zmierzających do podjęcia pracy pilota oraz uzyskiwania ponad osiągnięte z działalności gospodarczej zarobki w kwocie 6.720 zł miesięcznie.

W związku z powyższymi zarzutami wniósł o zmianę, na zasadzie art.437 § 2 in principia k.p.k. przez Sąd II instancji zaskarżonego wyroku i:

1.zasądzenie ze Skarbu Państwa na rzecz P. K. kwoty 10.602 zł, ponad dotychczas zasądzoną kwotę 32.905 zł, z ustawowymi odsetkami od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty, tytułem odszkodowania za niesłuszne tymczasowe aresztowanie,

2. zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zwrotu wykazanych w sprawie kosztów zastępstwa procesowego - za postępowanie przed Sądem I instancji (VIII Ko 398/11), II instancji (II AKa 321/11), Sądem Najwyższym (II KK 89/12), Sądem I instancji ((XVIII Ko 73/13) oraz koszty postępowania odwoławczego,

3. ewentualnie o uchylenie wyroku w zaskarżonym zakresie i przekazanie sprawy Sądowi I instancji celem ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy jest bezzasadna w stopniu oczywistym, wobec czego zawarte w niej wnioski nie zasługują na uwzględnienie.

Na wstępie stwierdzić należy, że Sąd Okręgowy w sposób prawidłowy, staranny i wnikliwy przeprowadził postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie, a ujawnione w toku przewodu sądowego dowody, wbrew stanowisku autora apelacji, poddał wszechstronnej analizie. Ocena ta uwzględnia dyrektywy zawarte w art. 7 k.p.k., biorąc pod uwagę każdorazowo wskazania wiedzy, zasady doświadczenia życiowego oraz reguły logicznego rozumowania. Ocena dowodów dokonana przez Sąd I instancji, a zaprezentowana w, spełniającym wszelkie wymogi art. 424 k.p.k., pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, uznana być zatem musi za ocenę swobodną, o której mowa w treści art. 7 k.p.k. i jako taka pozostaje pod ochroną tego przepisu.

Przechodząc do omówienia zarzutów apelacji, na wstępie wskazać trzeba, iż pełnomocnik wnioskodawcy, kwestionując wysokość zasądzonych na rzecz P. K. odszkodowania za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie, nie podważał zastosowanej przez Sąd Okręgowy dyferencyjnej metody wyliczenia szkody oraz ustaleń dotyczących zarówno wysokości dochodów wnioskodawcy stanowiących podstawę do ustalenia wysokości odszkodowania i sposobu jego obliczenia, jak i wysokości kosztów związanych z utrzymaniem a ponoszonych przez wnioskodawcę przed tymczasowym aresztowaniem. Analiza treści podniesionych zarzutów oraz uzasadnienia środka odwoławczego wskazuje natomiast, że skarżący, chociaż wprost zarzutu takiego nie postawił, to w istocie zarzuca Sądowi I instancji błąd w ustaleniach faktycznych polegający - po pierwsze na uznaniu, iż w czasie stosowania tymczasowego aresztowania wnioskodawca nie ponosił całości wydatków związanych z utrzymaniem (ustalonych na kwotę 4.150 zł); po drugie zaś na nieuznaniu, iż tymczasowe aresztowanie pozbawiło wnioskodawcę - dodatkowych, ponad te osiągnięte z działalności gospodarczej - dochodów, które uzyskiwałby on z pracy w charakterze pilota samolotów.

Odnośnie pierwszego z zarzutów podniesionych w apelacji zauważyć należy, iż Sąd Okręgowy prawidłowo uznał, że szkodę wynikającą z niesłusznego tymczasowego aresztowania powinna stanowić różnica między stanem majątkowym

jaki by istniał, gdyby wnioskodawcy nie aresztowano, a stanem rzeczywistym w chwili odzyskania wolności. Rozmiar takiej szkody zależy od możliwości zarobkowania wnioskodawcy, gdyby pozostawał na wolności oraz od tego jakie wydatki poniósłby on na utrzymanie siebie i rodziny, a ile przeznaczyłby na oszczędności lub zwiększenie trwałych składników majątku. Dlatego też ustalając wysokość odszkodowania Sąd, od ustalonych miesięcznych dochodów wnioskodawcy osiąganych bezpośrednio przed i po tymczasowym aresztowaniu, odjął kwotę całkowitych miesięcznych kosztów utrzymania w wysokości 4.150 zł, na którą składały się: składki ZUS - 600 zł, opłaty za telefon i Internet - 300 zł, lożenie na utrzymanie dzieci - 1.500 zł, utrzymanie - 1.000 zł i czynsz za wynajem mieszkania - 750 zł (czynsz za wynajem wynosił łącznie 1.500 zł, ale ponosił go po połowie z konkubiną). Pełnomocnik wnioskodawcy, jak wskazano wyżej, takiej metody ustalenia wysokości odszkodowania nie zakwestionował, podniósł jednakże, iż "(...) wnioskodawca w czasie, gdy był tymczasowo aresztowany musiał ponosić koszty świadczeń alimentacyjnych, czynszu, mediów i ubezpieczenia, co doprowadziło do powstawania na skutek tymczasowego aresztowania w jego majątku każdomiesięcznej straty w wysokości 3.150 zł (z dniem uwolnienia posiadał więc z tego tytułu nieistniejące wcześniej pasywa w wysokości 12.600 zł)". Dlatego też, zdaniem skarżącego, przy ustalaniu wysokości szkody poniesionej przez wnioskodawcę Sąd winien był od ustalonej miesięcznej kwoty dochodów odjąć za każdy miesiąc nie kwotę 4.150 zł - jak uczynił to Sąd I instancji - a jedynie kwotę 1.000 zł, czyli kwotę ponoszoną przez wnioskodawcę na bezpośrednie własne utrzymanie. Mając powyższe na względzie stwierdzić trzeba, iż co do zasady Sąd Apelacyjny podziela pogląd autora apelacji, że szkoda ustalana na gruncie art. 552 § 2 i 4 k.p.k. winna uwzględniać również wykazane w sprawie zobowiązania pieniężne powstałe w wyniku pozbawienia wolności, w których pokryciu osoba pozbawiona wolności musi uczestniczyć. Niemniej jednak, w realiach niniejszej sprawy, nie było podstaw do stwierdzenia, że po stronie wnioskodawcy, zobowiązania takie istotnie powstały. Sam bowiem fakt, iż przed osadzeniem w areszcie śledczym wnioskodawca ponosił wskazane wyżej koszty związane z utrzymaniem swoim i rodziny, nie jest równoznaczny z przyjęciem, że w trakcie, gdy był on pozbawiony wolności, powstały u niego z tego tytułu zobowiązania pieniężne, których nie byłoby, gdyby nie fakt tymczasowego aresztowania. Przypomnieć w tym miejscu należy, że w postępowaniu o odszkodowanie za niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, które toczy się w oparciu o przepisy rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego, ciężar dowodu spoczywa na stronie wywodzącej z określonego twierdzenia określone skutki prawne. Tym samym więc, mając na względzie regulację art. 6 k.c. w zw. z art. 558 k.p.k., to wnioskodawca powinien udowodnić nie tylko podstawę faktyczną, ale również wysokość dochodzonego roszczenia (vide m.in. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 14 czerwca 2013 r., sygn. akt II AKa 165/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 7 grudnia 2006 r., sygn. akt II AKa 344/06). Tymczasem zarówno sam wnioskodawca, jak i jego pełnomocnik w toku całego postępowania, które co trzeba podkreślić, toczyło się dotychczas już dwukrotnie przed Sądem I instancji oraz dwukrotnie przed Sądem Odwoławczym, nie przedstawili żadnych dowodów potwierdzających, że w czasie, gdy wnioskodawca był pozbawiony wolności, powstały po jego stronie zobowiązania wynikające z nieopłacania: składek na ZUS, rachunków za telefon i Internet, czynszu za wynajem mieszkania oraz z tytułu nieuiszczenia kosztów utrzymania dzieci (świadczeń alimentacyjnych). Co niezwykle istotne, mimo iż wnioskodawca dwukrotnie składał zeznania w niniejszej sprawie, to nigdy o fakcie powstania takich zobowiązań nawet nie wspomniał. Kwestia ta pojawiła się dopiero w rozpoznawanej obecnie apelacji jego pełnomocnika, przy czym, co z całą stanowczością należy podkreślić - nie została ona potwierdzona w żaden sposób, tj. poprzez dowody w postaci dokumentów, czy też chociażby poprzez wskazanie innych źródeł dowodowych. Co więcej - skarżący nie zawarł w swoim środku odwoławczym jakiegokolwiek wniosku o przeprowadzenie dowodu, który mógłby potwierdzić jego twierdzenia w omawianym zakresie. Skoro więc wnioskodawca reprezentowany zresztą w całym postępowaniu przez fachowego pełnomocnika, wbrew ciążącemu na nim obowiązkowi, nie przedstawił dowodów uzasadniających zasadzenie odszkodowania w kwocie wyższej, niż ta ustalona przez Sąd I instancji, to musiał ponieść ujemne skutki procesowe swojego zaniechania w postaci oddalenia wniosku w części przekraczającej zasadzoną w zaskarżonym wyroku kwotę - 32.905 złotych.

Powyższe uwagi w pełni odnoszą się również do drugiego zarzutu podniesionego w apelacji, a dotyczącego nie uwzględnienia przez Sąd Okręgowy możliwości podjęcia przez wnioskodawcę dodatkowej pracy w charakterze pilota, której to możliwości - jak wskazuje skarżący - wnioskodawca został pozbawiony na skutek niesłusznego pozbawienia wolności. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd I instancji zasadnie wskazał bowiem, iż wnioskodawca dopiero odbywał stosowne szkolenia z zakresu pilotażu, a jego ewentualne zatrudnienie w liniach lotniczych nie było

ustalone, czy chociażby obiecane. Wnioskodawca przecież, nawet nie ukończył jeszcze wszystkich, niezbędnych kursów, nie zdał stosownego egzaminu oraz nie ubiegał się o zatrudnienie w konkretnych liniach lotniczych. Tym samym więc słusznie wskazano, iż niezyskanie przez wnioskodawcę dodatkowego wynagrodzenia pilota z uwagi na tymczasowe aresztowanie nie może wchodzić nawet do zakresu szkody o którym mowa art. 361 § 2 k.c., tzw. *lucrum cessans* (utrącone korzyści), albowiem wnioskodawca nie udowodnił, że zachodziło graniczące z pewnością prawdopodobieństwo, iż istotnie gdyby nie pozbawiono go wolności, to uzyskiwałby dodatkowe dochody z zatrudnienia w charakterze pilota. Sąd Apelacyjny w pełni podziela wyczerpujące wywody w tym zakresie zawarte w pisemnym uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (str. 8-9), uznając je za wystarczające, zwłaszcza, iż w apelacji, poza wyrażeniem odmiennego stanowiska, skarżący nie przedstawił żadnych argumentów, które mogłyby wpływać na odmienną ocenę omawianego zagadnienia.

Mając na względzie powyższe, zarzuty podniesione w apelacji pełnomocnika wnioskodawcy uznać należało za nietrafne, a całą apelację z bezzasadną w stopniu oczywistym.

Odnosząc się na koniec do zawartego w apelacji wniosku o zasądzenie na rzecz wnioskodawcy zwrotu wykazanych w sprawie kosztów zastępstwa procesowego : za postępowanie przed Sądem I instancji (sygn. akt VIII Ko 398/11), II instancji (sygn. akt II AKa 321/11), Sądem Najwyższym (sygn. akt II KK 89/12), Sądem I instancji (sygn. akt XVIII Ko 73/13) oraz kosztów niniejszego postępowania odwoławczego, stwierdzić należy, iż także ten wniosek nie zasługiwał na uwzględnienie. Po pierwsze bowiem wskazać należy, iż Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z dnia 2 października 2013 r. wydanym w niniejszej sprawie, uwzględnił wniosek pełnomocnika wnioskodawcy i zasądził od Skarbu Państwa na rzecz P. K. kwotę 1.080 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego za postępowanie przed Sądem I instancji (sygn. akt VIII Ko 398/11), dwukrotnie przed Sądem II instancji (sygn. akt II AKa 321/11), przed Sądem Najwyższym (sygn. akt II KK 89/12) oraz ponownie przed Sądem I instancji (sygn. akt XVIII Ko 73/13). Tym samym więc, w tej części wniosek pełnomocnika został już wcześniej uwzględniony i brak jest jakichkolwiek podstaw faktycznych i prawnych do ponownego jego uwzględnienia czy choćby rozpoznawania. Po drugie zaś, jeżeli chodzi o zwrot kosztów zastępstwa adwokackiego za niniejsze postępowanie odwoławcze to wskazać należy, iż apelacja pełnomocnika wnioskodawcy została uznana za bezzasadną. Zgodnie zaś z zasadą wyrażoną w przepisie art. 636 § 1 k.p.k., w razie nie uwzględnienia środka odwoławczego koszty procesu (koszty sądowe i uzasadnione wydatki stron) za postępowanie odwoławcze ponosi na zasadach ogólnych ten kto wniósł środek odwoławczy. Wnioskodawca nie zdołał w toku niniejszego postępowania odwoławczego udowodnić słuszności swego stanowiska przedstawionego w apelacji, a roszczenie którego dochodził zaskarżając wyrok Sądu I instancji nie okazało się być zasadne. Tym samym więc brak jest podstaw do obciążania Skarbu Państwa kosztami, które wnioskodawca poniósł w związku z ustanowieniem pełnomocnika z wyboru w niniejszym postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym.

Z powyższych względów, Sąd Apelacyjny na podstawie **art. 437 § 1 k.p.k.**, orzekł jak w wyroku, kosztami sądowymi obciążając Skarb Państwa, bowiem zgodnie z **art. 554 § 2 k.p.k.** postępowanie w tego rodzaju sprawie jest wolne od tych kosztów.